

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС

КРАЯТ

Превод от испански: Румен Стоянов, 1994

chitanka.info

Излегнат, Рекабарен полуотвори очи и видя полегатия тръстиков потон. От другата стая до него идваше дрънкане на китара, своеобразен крайно беден лабиринт, който се заплиташе и развързваше безкрайно... Полека-лека си възвърна действителността, ежедневните неща, които вече никога няма да смени за други. Погледна без жалост своето голямо безполезно тяло, пончото от обикновена вълна, обвиващо нозете му. Вън, отвъд прозрачните решетки, се ширеха равнината и следобедът; бе спал, но още оставаше много светлина в небето. Зашари с лявата ръка, докато напипа един бронзов пепелник, намиращ се до крака на нара. Веднъж — дважд го размаха, от другата страна на вратата все тъй идваха до него скромните акорди. Изпълнителят беше негър, появил се една вечер с певчески претенции и предизвикал друг чуждоземец на дълго надпяване. Победен, продължаваше да посещава дюкяна, сякаш очакваше някого. Прекарваше часовете с китарата, ала не бе пял повторно; може би разгромът го бе огорчил. Хората вече бяха привикнали с тоя безобиден мъж. Рекабарен, стопанинът на дюкяна, няма да забрави никога това надпяване; на следния ден, намествайки едни вързопи с мате, внезапно му се бе схванала дясната ръка и бе загубил говор. Нали ни домъчнява за героите от романите, накрая прекалено ни домъчнява и за собствените неволи; не стана така с пострадалия Рекабарен, който прие парализата, както преди бе приел строгостта и самотностите на Америка. Привикнал да живее в настоящето както животните, сега гледаше небето и мислеше, че червеният харман около месечината беше на дъжд.

Едно момче с полуиндиански черти (негов син, може би) откряна вратата. Рекабарен го попита с очи има ли някой постоянен посетител. Момчето безмълвно му рече със знаци, че няма; негърът не влизаше в сметката. Простряният мъж остана сам; лявата му ръка си поигра някое време с пепелника, сякаш упражняваше някаква власт.

Равнината под последното слънце беше почти абстрактна, сякаш видяна насън. Една точка се размърда на хоризонта, докато стана конник, идващ или изглеждащ, че идва в къщата. Рекабарен видя меката шапка, дългото тъмно пончо, арабския кон, ала не и лицето на човека, който най-сетне възпря галопа и заприближава в лек тръс. На около сто и петдесет метра зави. Рекабарен не го видя повече, но го чу

как подвиква, слиза, връзва коня о коневръза и влиза с твърда крачка в дюкяна.

Без да вдигне очи от инструмента, където май търсеше нещо, негърът сладко рече:

— Знаех си, господине, че мога да разчитам на вас.

Другият, с грапав глас, отвърна:

— И аз на теб, мулате. Куп дни те накарах да чакаш, но дойдох тук.

Настъпи тишина. Накрая негърът отговори:

— Полека-лека свиквам да чакам. Чаках седем години.

Другият обясни, без да бърза:

— Повече от седем години прекарах, без да видя децата си. Намерих ги онзи ден и не поисках да се покажа като човек, раздаващ удари с нож.

— Вече се погрижих — каза негърът. — Надявам се да сте ги оставили здрави.

Другоземецът, който бе седнал до тезгяха, охотно се разсмя. Поръча една ракия от захарна тръстика и я опита, без да я допие.

— Дадох им добри съвети — заяви, — които никога не са излишни и нищо не струват. Казах им между другото, че мъж не бива да пролива кръвта на друг мъж.

Бавен акорд изпревари отговора на негъра:

— Добре сте сторили. Така няма да приличат на нас.

— Поне на мен — рече другоземецът и прибави, сякаш мислеше гласно: — Моята съдба поиска да убия и сега отново ми туря ножа в ръката.

Сякаш не чул, негърът забеляза:

— С напредването на есента дните окъсяват.

— Светлината, която остава, ми е достатъчно — отвърна другият и се изправи.

Застана с прибрани нозе пред негъра и му рече, сякаш уморено:

— Остави на мира китарата, че днес те чака друг вид надпяване.

Двамата се отправиха към вратата. На излизане негърът промърмори:

— Може би в това ще ми потръгне толкова зле, колкото и в първото.

Другият отговори:

— В първото не ти вървеше зле. Там е работата, че ти се щеше да стигнеш до второто.

Отдалечиха се на известно разстояние от къщите, крачейки редом. Едно място в равнината беше еднакво с друго и луната грееше. Отведнъж се спогледаха, спряха и другоземецът си махна шпорите. Вече бяха с пончо, праметнато на ръка, когато негърът рече:

— Едно искам да ви помоля, преди да се вкопчим. В тази среща да вложите всичката си храброст и цялата си хитрина, както в онази, другата, преди седем години, когато убихте брат ми.

Може би за пръв път в този диалог Мартин Фиеро чу омразата. Кръвта му я почувства като някакви клещи. Вкопчиха се и острата стомана резна и беляза лицето на негъра.

Има един следобеден час, когато равнината току да каже нещо; ала не го казва или го изрича безкрайно и ние не го разбираме или пък го разбираме, но е непреводимо като музика... От своя нар Рекабарен видя края. Едно втурване и негърът отстъпи, залитна, замахна към лицето и протегна с дълбок удар камата, която проникна в корема. После дойде друг удар, който дюкянджията не смогна да уточни и Фиеро не стана. Неподвижен, негърът изглежда бдеше над мъчителната му агония. Избърса окървавения нож о тревата и бавно се върна към къщите, без да поглежда назад. Изпълнил бе своята задача на съдник и сега не беше никой. По-добре казано, беше другият: нямаше предназначение на земята и бе убил един човек.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.